

สรุปเนื้อหาวิชา 01402461 Plant Biochemistry ครึ่งหลัง

บทที่ 6 Lipid

6.1 ภาพรวม

Lipids คือ esters ของกรดไขมันกับกลีเซอรอล ตลอดจนอนุพันธ์ต่าง ๆ พืชสังเคราะห์ลิพิดหลายประเภททั้งที่เป็นลิพิดสะสมและเป็นเครื่องมือป้องกันศัตรูพืช ตลอดจนความเครียดต่าง ๆ

ลิพิดจากพืชเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในอาหารของมนุษย์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมไม่สามารถสังเคราะห์ PUFA ได้นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ทางอุตสาหกรรม เป็นแหล่งของไฮโดรคาร์บอนใช้สังเคราะห์พลาสติก และเป็นเชื้อเพลิงได้

6.2 โครงสร้างและการตั้งชื่อกรดไขมัน

กรดไขมันที่พบมากที่สุดคือ ปาล์มิติกและสเตียริก ซึ่งมีจำนวนคาร์บอน 16 และ 18 ตามลำดับ โดยการเรียกชื่อนิยมใช้รหัสย่อ เช่น 18:1 Δ 9c หมายความว่าคาร์บอน 18 อะตอม มีพันธะคู่ 1 แห่งอยู่ที่ตำแหน่งที่ 9 และเป็นแบบ cis

ไขมันทรานส์ เชื่อว่าก่อให้เกิดโรคหัวใจได้

6.3, 6.4 การสังเคราะห์กรดไขมัน

ในพืช การสังเคราะห์กรดไขมันเกิดขึ้นใน stroma ของ plastids โดยใช้ acetyl-CoA เป็นสารตั้งต้น ผ่านทาง acetate-malonate pathway

6.5, 6.6 การสังเคราะห์กรดไขมันไม่อิ่มตัว

ใช้เอนไซม์ desaturase ในการสร้างพันธะคู่ ซึ่งในละหุ่ง (castor bean) มีการศึกษาไว้เป็นอย่างดี โดยเกิดขึ้นในคลอโรพลาสต์ นอกจากนี้ยังเกิดขึ้นใน ER อีกด้วย

6.7 การสังเคราะห์ lipid

เกิดขึ้นใน ER โดยใช้สารตั้งต้นคือ กลีเซอรอล หรือ phosphatidic acid

6.8 องค์ประกอบของน้ำมันในเมล็ดพืช

ในละหุ่ง แปรจากพืชชนิดอื่นคือ กรดไขมันมีการเติมหมู่ -OH เข้าไปด้วย ทำให้ได้ ricinoleic acid สามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมสีและน้ำมันหล่อลื่น แต่ก็มีข้อเสียคือ พืชชนิดนี้มีสารพิษ ricin ซึ่งเป็นโปรตีนอยู่ด้วย

6.9 กรดไขมันที่มีพันธะคู่หลายแห่ง และมีสายโซ่ยาวมาก (VLC-PUFAs)

โดยปกติจะพบในสาหร่ายและเชื้อรา ทำให้น้ำมันปลาที่มีกรดไขมันพวกนี้มาก มีความพยายามจะดัดแปลงพันธุกรรมพืชให้สังเคราะห์กรดไขมันพวกนี้ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่สะสมในเมล็ดพืช มีพืชชนิดหนึ่งที่สังเคราะห์ได้ คือ *Brassica napus* แต่ก็มี erucic acid ที่เป็นพิษต่อสัตว์ด้วย จึงต้องมีการกำจัดยีน elongase ทำให้ได้พืชน้ำมันที่เรียกว่า canola

6.10 การสังเคราะห์กรดไขมันชนิด hydroperoxy และ oxylipin

พืชสังเคราะห์กรดไขมันชนิด hydroperoxy ขึ้นเมื่อมีการรุกรานโดยสัตว์กินพืชหรือเชื้อโรค ใช้เอนไซม์ lipoxygenase

กลิ่นเหม็นเขียวของลำต้นและใบพืชที่ฉีกขาด คือ hexenal ซึ่งเป็น oxylipins

6.11 Cutin และ Suberin

ชั้น cuticle ของพืชช่วยป้องกันเชื้อโรคและควบคุมการเคลื่อนที่ของน้ำ เป็นสารพวก cutin และ cuticular wax Suberin มีโครงสร้างคล้าย cutin แต่มีสารประกอบ phenolic เป็นองค์ประกอบด้วย

6.12 การย่อยสลาย TAGs

การย่อยสลายลิพิดเพื่อให้ได้พลังงานนั้น ได้รับการศึกษามากในละอองและถั่วเหลือง โดยมี glyoxysome ซึ่งพบเฉพาะในพืช สามารถนำลิพิดไปใช้สังเคราะห์น้ำตาลได้

บทที่ 7 สารประกอบไอโซพรีนอยด์ (เทอร์ปีน)

7.1 ภาพรวม

พืชสร้างสารประกอบน้ำมันชนิดโดยใช้สารตั้งต้น 5 คาร์บอน คือ isopentenyl diphosphate (IPP) ที่มีลักษณะคล้าย isoprene

บางครั้งก็เรียกว่า terpenes ซึ่งมาจากคำว่า turpentine (ยางสน)

สารกลุ่มไอโซพรีนอยด์ที่รู้จักกันดีที่สุดคือ sterol ซึ่งเป็น cyclic

7.2 การสังเคราะห์ IPP

ใช้ acetate-mevalonate pathway โดยสังเคราะห์จาก acetyl CoA ใน cytoplasm นอกจากนี้ยังมี methyl-erythritol phosphate pathway ในคลอโรพลาสต์ ซึ่งเริ่มต้นจาก pyruvate และ glyceraldehydes-3-phosphate

7.3 prenyl transfer

ใช้ IPP กับ DMAPP ในการสังเคราะห์สารประกอบ isoprene

- monoterpenes (10 carbon) เช่น limonene, pinene และ myrcene เป็นสารระเหย มีกลิ่นเฉพาะ เช่นพวกเครื่องเทศต่าง ๆ อาจเรียกว่า น้ำมันหอมระเหย

นอกจากนี้กลิ่นมะเขือเทศ ก็มาจากส่วนของ trichome และในเครื่องดื่ม absinthe ก็มีสารพวก thujone อยู่ ซึ่งมีรสขมจัด

- sesquiterpenes (15 carbon) เช่น artemisinin ที่ใช้ในยาจีนเพื่อรักษามาลาเรีย

- triterpenes (30 carbon) เช่น saponin พวก diosgenin จาก Mexican yams และ cardenolide ที่พบในพืชพวก milkweed ที่พวกผีเสื้อ monarch ใช้ป้องกันตัวเองจากศัตรูได้

- diterpenes (20 carbon) เช่น พวก gibberellic acid

- tetraterpenes (40 carbon) เช่นพวก carotenoid ซึ่งสังเคราะห์ใน plastids

7.4 การตัด carotenoid

เช่น การสังเคราะห์ abscisic acid จาก xanthophylls

7.5 โพลีเมอร์

เช่น ยางพารา (*Hevea brasiliensis*)

บทที่ 8 สารประกอบ aromatic และ phenolic

8.1 ภาพรวม

พืชเป็นสิ่งมีชีวิตที่สร้างอาหารได้เอง ไม่ว่าจะเป็กรตอะมิโนธรรมดาหรือแบบ aromatic กรตอะมิโน aromatic ยังเป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์สารประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็น

8.2 shikimic acid pathway

ใช้ในการสังเคราะห์กรตอะมิโนชนิด aromatic 3 ชนิดคือ Phe, Tyr และ Trp โดยตั้งต้นจาก erythrose-4-P

8.3 การสังเคราะห์สารประกอบพวก phenylpropanoid

- การสังเคราะห์ *Trans*-Cinnamic acid ใช้เอนไซม์ PAL

- การสังเคราะห์ลิกนิน โดยผ่านทาง monolignols และมีความพยายามใช้พันธุวิศวกรรมมาดัดแปลงพืชให้สร้างลิกนินที่ย่อยสลายได้ง่าย เพื่อประโยชน์ในอุตสาหกรรมกระดาษ และใช้เป็น biofuels

8.4 ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่เป็นอนุพันธ์ของ phenylpropanoid pathway

เช่น lignan น้ำมันหอมระเหย eugenol myristicin และ vanillin

8.5 การสังเคราะห์และสมบัติของ polyketides

- การสังเคราะห์ Chalcones ซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนหลัก และเป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์ flavonoid
- การสังเคราะห์ flavonones และอนุพันธ์
- การสังเคราะห์ flavone ซึ่งเป็นสารที่ไม่มีสี แต่เรืองแสงภายใต้ UV ได้ อาจช่วยล่อแมลง
- การสังเคราะห์ anthocyanidins ซึ่งเป็นสารมีสีในพืช
- การสังเคราะห์ isoflavonoid ซึ่งพบมากในถั่ว และดึงดูดให้แบคทีเรียมาอยู่ในปมราก
- การสังเคราะห์ Coumarin ทำให้เอามาดัดแปลงเป็น Warfarin ใช้เบื่อหนู (ทำให้เลือดออกไม่หยุด)

บทที่ 9 อัลคาลอยด์

9.1 ภาพรวม

อัลคาลอยด์ คือ สารประกอบ cyclic ที่มีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

- กลุ่มที่เป็นอนุพันธ์ของกรดอะมิโน
- กลุ่มที่มี purine ring
- กลุ่มที่สังเคราะห์มาจาก terpene และกรดอะมิโน
- กลุ่ม polyketide

9.2 อัลคาลอยด์ที่มาจากกรดอะมิโน aromatic

- อนุพันธ์ของ tyrosine เช่น กลุ่ม morphinan, betalain
- อนุพันธ์ของ phenylalanine พบไม่มาก เช่น ephedrine
- อนุพันธ์ของ tryptophan เช่น psilocybin, vinca alkaloid ที่มีฤทธิ์รักษามะเร็ง และ ergot alkaloid ที่พบในพืชวงศ์ฝักบัว

9.3 อัลคาลอยด์ที่เป็นอนุพันธ์ของ basic amino acids

เช่น นิโคติน

9.4 อัลคาลอยด์ที่เป็นอนุพันธ์ของ purine

เช่น คาเฟอีน theophylline theobromine

9.5 Aminated terpenes (steroidal alkaloid)

พบมากในพืชวงศ์ Solanaceae มีฤทธิ์ทำลายเซลล์เม็ดเลือด

บทที่ 10 เพปไทด์และโปรตีนจากพืช

10.1 ภาพรวม

โปรตีนจากพืช ส่วนที่ได้รับการศึกษามากที่สุดคือ โปรตีนในเมล็ด

10.2 Germins

พบครั้งแรกในข้าวสาลีที่กำลังงอก ทำหน้าที่เป็นโปรตีนสะสม

10.3 โปรตีนที่สะสมในเมล็ด

- Globulins ละลายได้ในสารละลายเกลือเจือจาง
- Prolamins เช่น papain ในมะละกอ, Sweet proteins เช่น miraculin, Albumins
- Lectins (Agglutinins) เช่น RIP ที่พบในละหุ่ง

10.4 Antimicrobial peptides

เช่น defensins และ cyclotides

10.5 Peptide hormones

เช่น phytosulfokines

10.6 cyanogenic glycosides

เช่น dhurrin และ lotaustralin (ในมันสำปะหลัง)